

ژئوپلیتیک نفت

و اثرات آن بر اقتصاد سیاسی ایران

نویسندگان:

بصیر عسگری - سرور عیسی - سمانه گلی

- سرشناسه : عسکری، بهمن، ۱۳۵۴ - حشمتی، سرور - گلی، سمانه.
- عنوان و نام پدیدآور : ژئوپلتیک نفت و اثرات آن بر اقتصاد سیاسی ایران / نویسندگان بهمن عسکری، سرور حشمتی، سمانه گلی.
- مشخصات نشر : تهران، زعیم، ۱۳۹۲.
- مشخصات ظاهری : ۱۷۸ ص.
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- یادداشت : عنوان به انگلیسی: Geopolitical of oil and its impact on the political economy
- یادداشت : کتابنامه: ص ۱۷۳.
- موضوع : نفت - ایران - صنعت و تجارت - جنبه های اقتصادی
- موضوع: نفت - ایران - صنعت و تجارت - جنبه های سیاسی
- موضوع: نفت - ایران - صنعت و تجارت - سیاست دولت
- موضوع : نفت - صنعت و تجارت - جنبه های اقتصادی
- شناسه افزوده : حشمتی، سرور - گلی، سمانه، ۱۳۵۸
- رده بندی کنگره : ۳۹۲ ۵۵ ۹۲ الف / HD۹۵۷۶
- رده بندی دیویی : ۳۳۸/۳۷۱۸۲-۹۵۵
- شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۶۶۸۴۴ :
- عنوان : ژئوپلتیک نفت و اثرات آن بر اقتصاد سیاسی ایران
- نویسندگان: بهمن عسکری - سرور حشمتی - سمانه گلی
- ناشر : انتشارات زعیم
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۴۰-۰۷۴-۱
- تاریخ نشر: بهار ۱۳۹۲
- نویت چاپ : اول
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- قیمت: ۵۰۰۰ تومان
- لیتوگرافی و چاپ: دفتر چیستا
- نشانی: خیابان انقلاب- روبروی درب اصلی دانشگاه تهران - پاساژ فروزنده - طبقه اول - واحد ۴۲۳

فهرست مطالب

عنوان

فصل اول: طرح تحقیق

مقدمه.....

۱-۱ بیان مسأله.....

۱-۲ هدف و اهمیت تحقیق.....

۱-۳ پیشینه تحقیق (ادبیات مربوطه).....

۱-۴ پرسش یا پرسش های اصلی.....

۱-۵ پیش فرضها یا فرضیه های اصلی.....

۱-۶ قلمرو تحقیق.....

۱-۷ روش تحقیق.....

فصل دوم

واژه ژئوپلیتیک تعریف آن و سیر تغییر و تحول ژئوپلیتیک.....

اهمیت ژئوپلیتیک ایران.....

عوامل مؤثر در ژئوپلیتیک ایران.....

امتیازات نفتی و پیامدهای اقتصادی، سیاسی آن.....

نفت در ایران.....

تاریخچه پیدایش نفت به صورت صنعتی در ایران و جهان.....

- چه زمانی نفت نقش سیاسی پیدا کرده است.....

تاریخچه امتیازات نفتی.....

گفتار اول.....

قراردادهای نفتی و بی ثباتی سیاسی.....

۱- امتیاز دالکی به آلبرت هوتز (Albert hotz).....

۲- امتیاز رویتر.....

۱-۲ امتیاز بانک شاهنشاهی.....

۳۹	۳- امتیاز داری
۳۱	۴- امتیاز خوشتاریا
۳۲	۵- امتیاز نفت کویر خوریان
۳۳	۶- امتیاز نفت شمال
۳۷	رقابت قدرت‌های بزرگ برای دستیابی به امتیازات نفتی در ایران
۳۸	- دومین کوشش نافرجام شرکت‌های آمریکایی
۳۸	گفتار دوم: سیاست موازنه منفی و نفت ایران
۳۹	ایان جنگ جهانی دوم و آغاز مسئله آذربایجان
۴۰	ولتیماتوم امریکا به شوروی
۴۱	موافقت نامه قوام - ساجیکف
۴۲	خش دوم: مبارزات ضد استعماری ملت ایران برای ملی کردن نفت
۴۲	قرارداد گس - گلشانیان
۴۳	نون ملی شدن صنعت نفت و بازتاب‌های آن
۴۶	شنهاد بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه و تحریم نفتی
۴۸	شنهاد مشترک آمریکا - انگلستان
۴۹	دید بحران نفت ایران
۴۹	دای ۲۸ مرداد ریشه‌ها و دلایل آن و تشکیل کنسرسیوم
۵۴	ت و امنیت اقتصادی - ملی آن پس ز انقلاب اسلامی
۵۵	ش بیع متقابل

فصل سوم: نفت و امنیت ملی ایران

۵۹	یب‌پذیری ایران نسبت به نوسان قیمت نفت در مقایسه با سایر اعضای اوپک
۶۰	تولید ثابت
۶۴	استراتژی امریکا همه چیز بدون ایران
۶۹	تقاضای فزاینده داخلی و پیامدهای سیاسی و اقتصادی آن
۷۰	منابع انسانی و معضل اشتغال در اقتصاد نفتی
۷۱	ل جمعیتی و تبعات امنیتی

- الف- رویکرد دولت محور
 ب- رویکرد جامعه محور
 پیامدهای دولت رانتیر:
 ۲- دگرگونی قشربندی اجتماعی
 ۳- قربانی شدن دموکراسی
 ۴- تعطیلی کارآمدی و تضعیف بخش خصوصی
 ۵- تغییر شکل تقابل و افزایش چشمگیر هزینه آن
 راهکارهای برون رفت از گرداب رانتیر:
 درآمدهای نفتی و رشد و توسعه اقتصادی.....

فصل چهارم - اوپک و سیاستهای نفتی ایران

- بحرانهای انرژی
 اوپک
 از آفریقا: الجزایر، نیجریه، لیبی
 از آسیا: اندونزی - ایران - عراق - کویت - عربستان - امارات و قطر
 از آمریکای لاتین و ونزوئلا
 هدف اوپک
 تحولات و چالشهای فرآوری اوپک
 اوپک در عصر جهانی شدن اقتصاد (چالشها و امیدها)
 سیاست نفتی ایران (از آغاز انقلاب تا سقوط قیمتها ۱۹۸۶-۱۹۷۹)
 ۱- سیاست نفتی ایران از پیروزی انقلاب تا آغاز تجاوز عراق به ایران (فوریه ۱۹۷۹ تا سپتامبر ۱۹۸۰)
 الف- سیاست ایران در زمینه قیمت گذاری
 ب- استراتژی دراز مدت اوپک و موضع ایران
 ج- دیدگاه ایران در زمینه تولید
 ۲- سیاست نفتی ایران از آغاز جنگ ایران و عراق (سپتامبر ۱۹۸۰ تا اجلاس مارس ۱۹۸۳)

- ۳- سیاست نفتی ایران از مارس ۱۹۸۳ تا مارس ۱۹۸۶ و کاهش شدید قیمت‌ها. ۱۰۱
- سناریوهای ظرفیت تولید در سال ۲۰۱۰-ایران در بین اعضای اوپک. ۱۰۲
- جایگاه جدید ایران در تحولات انرژی. ۱۰۴
- حران انرژی. ۱۰۶
- سوکه‌های نفتی و اثرات سیاسی-اقتصادی. ۱۰۶
- شوک اول ۱۹۷۳م/۱۳۵۲ش. و نتایج آن. ۱۰۶
- شوک سوم ۱۹۸۶م/۱۳۶۵ش. ۱۱۱
- ووامل مؤثر در افزایش و کاهش قیمت نفت (مکانیزم قیمت‌ها). ۱۱۲
- عوامل افزایش دهمده قیمت نفت. ۱۱۳

فصل پنجم رژیم حقوقی دریای خزر

- رژیم حقوقی دریای خزر. ۱۱۶
- رژیم حقوقی دریای خزر تصویری ژئوپلیتیکی از مانع در راهکارهای منطقه ای
- ن دریا. ۱۱۸
- مع جغرافیای منطقه. ۱۲۰
- مع سیاسی. ۱۲۱
- رژیم حقوقی - نگرش های گوناگون از سوی کشورهای منطقه. ۱۲۴
- استدلال روسیه. ۱۲۵
- استدلال آذربایجان. ۱۲۷
- استدلال قزاقستان. ۱۲۷
- استدلال ترکمنستان. ۱۲۸
- استدلال ایران. ۱۲۸
- سیر پیشنهادی خط انتقال موجود نفت در بندر نوروزسیک روسیه (مسیر شمالی). ۱۳۰
- سیر پیشنهادی بندر باکو به جیحان در ترکیه (مسیر غربی). ۱۳۱
- سیر جنوبی. ۱۳۲
- سیر جنوب شرقی. ۱۳۴
- مای صدور گاز از حوزه دریای خزر به اروپا. ۱۳۴

۴ - ۲ چشم انداز تحولات انرژی در دهه‌های آینده (با تأکید بر نفت و گاز).....
فصل ششم: تحریم اقتصادی تاملی نظری و تاریخی

قرارداد نفتی کونکو و قانون تحریم نفتی داماتو.....
پیامد های امنیتی تحریم سرمایه‌گذاری در منابع انرژی ایران.....
۱ - تضعیف توان ملی و شعاع نقش‌آفرینی ایران.....

۲ - دیپلماسی خط لوله:.....
۳ - صادرات نفت، بازسازی و تاسیسات استخراج.....

۱ - نقش تحریم در میزان صادرات نفت ایران.....
۲ - ۲ - توسعه تاسیسات و گسترش حوزه‌های نفتی.....

۳ - ۳ - واردات عمومی.....
۴ - ۳ - اطمینان تجارت.....

۵ - ۳ - دسترسی به سرمایه‌های خارجی.....
۴ - اجبار ایران برای ورود به یک بازی پیچیده و استراتژیک.....

۵ - ۴ - تقلیل مقام ایران به قدرت درجه دوم در منطقه خاورمیانه.....
۱ - دکترین گوام (دکترین نیکسون).....

۲ - دکترین کارتر.....
۳ - دکترین ریگان.....

۴ - دکترین سپر صحرا (دکترین بوش).....
۵ - دکترین کلینتون.....

۶ - دکترین بوش جدید (بوش پسر).....
پیشنهادهای راه حلها.....

فهرست منابع و مآخذ.....

سابقه تاریخی نفت: در قلمرو وسیع امپراطوری ایران که مرزهای آن از سوی شرق تا سرزمین هند و ماورای رود آمویه و از غرب تا کشورهای سارد و سر کشیده می‌شد. چشمه های نفتی بسیاری بر روی زمین جاری بود - مردم سرزمین در حدود ۶ هزار سال قبل قیر را در ساختمانها به کار برده و هم این ماده برای سوار کردن قطعات جواهر و اندودن بدنه خارجی زورقها، روف سفالین و غیره استفاده می‌کردند. مذهب رسمی ایران در پیش از اسلام یزدشتی بود در تعالیم این مذهب آتش را به عنوان مظهر اهورا مزدا که خیر و شادی است پاک و منزّه دانسته و ایرانیان برای تعظیم و تکریم آن گاه هایی در سراسر کشور دایر کرده بودند که استعمال مواد نفتی از نهایی قدیم در میان ایرانیان متداول بوده است نفت سفید را معمولاً به عنوان مصرف می‌کردند و همچنین مومیا را که از ترکیبات مواد نفتی است به آن یکی از گرانبهاترین و مؤثرترین داروها برای علاج شکستگی استخوان و بیماری های دیگر به کار می‌بردند. همچنین برای رفع سرماخوردگی و جبه زخم سر (کچلی) و مارگزیدگی و روشنائی و سوخت و رنگ کردن اشیا کار می‌بردند نفت مایعی است که از لحاظ ترکیب بسیار پیچیده و از لحاظ وزن انواع متفاوت دارد نفت مخلوطی است از هیدروکربنها که قسمت ده آن به صورت مایع و بیشتر اوقات نفت در طبقات سنگهای سوبی قرار که با ریگ و شن همراه است بنابراین مهمترین نواحی که دارای نفت است یسرها هستند چه در جلگه و چه در فلات.

با فوران چاه نفتون در مسجد سلیمان (۱۹۰۸ م. ۱۲۸۷ ش.) برنامه متداول نفت و سیاست در ایران دگرگون گردید. قبل از اکتشافات نفت در ایران (۱۹۰۸ م. ۱۲۸۷ ش.) نه نیاز جهانی به اندازه ای بود که مستلزم سرمایه گذاری رده باشد و نه امنیت و اقتصاد ملی ایران متکی به درآمدهای نفتی بود. با ریشه ای و پیامدهای عقد و فسخ قراردادهای نفتی، موقعیت استراتژیک

کنونی ایران را بهتر می‌توان شناخت و از یک سکالای اقتصادی عبرت استراتژیکی، سیاسی و امنیتی گرفت، چرا که نفت به مثابه یک متغیر مستقل همواره ثبات رژیم‌های مختلف در ایران را متأثر کرده است، از اعطای نخستین امتیاز نفتی به آلبرت هونس در سال ۱۸۸۳ م. (۱۲۶۲ ش.) تا آخر سده بیستم نفت نقش بارزی در میزان قدرت و حتی مشروعیت رژیم‌های سیاسی ایفا کرده است - امتیازهای رویترا، دارسی - خوشتاریا، قرارداد معروف ۱۹۳۳ م. ۱۳۱۲ ش. امتیاز نفت شمال، قرارداد گس - گلشائیان - نهضت ملی شدن صنعت نفت، قرارداد کنسرسیوم و شوکهای متعدد نفتی در سال‌های ۱۹۷۲ م. (۱۳۵۱ ش.)، ۱۹۷۹ م. (۱۳۵۸ ش.)، ۱۹۸۶ م. (۱۳۶۵ ش.)، ۱۹۹۲ م. (۱۳۷۱ ش.) و سال‌های پایان قرن بیستم همگی اقتدار حاکمان سیاسی را تحت تأثیر قرار داده و در نتیجه رفاه اجتماعی را افزایش یا کاهش داده است برخی از ویژگی‌های صنعت نفت از قبیل وابستگی به فراز و نشیب تقاضا و مصرف و بیرون از مرزهای ملی، وابستگی صنعت نفت به تکنولوژی‌های پیچید کشورهای صنعتی و شرکت‌های چند ملیتی وابستگی به سرمایه‌گذاری کلا برای اکتشاف و استخراج، کنترل قیمت نفت به وسیله نیروهای بین‌المللی گسترده و عمق تأثیرگذاری این ماده را بر سرنوشت ملی بیشتر کرده است انرژی حتی با امنیت - سیاسی - اقتصادی کشورهای نفت‌خیز به ویژه ایران عجین گردیده است. علاوه بر این موارد برخی قدرت‌های بزرگ و به ویژه آمریکا از وابستگی کشور به صادرات و درآمدهای نفتی به مثابه ابزار سیاسی جهت ایجاد فشار و محدودیت‌های سیاسی - اقتصادی استفاده کرده اند. تا بدین طریق بتوانند علاوه بر تغییر سیاست خارجی ایران و همراهی آن با منافع ملی خود، قدرت و شعاع نقش‌آفرینی ایران به عنوان قدرت برتر منطقه جلوگیری نمایند در قرن جدید با توجه به رشد روز افزون انرژی در میان کشورهای مصرف‌کننده به ویژه کشورهای صنعتی ایران می‌تواند نقش مهمی در تولید و بازار انرژی داشته باشند مخصوصاً موفقیت ژئوپلیتیک ایران که در میان دو انبار مهم انرژی یعنی خلیج فارس و دریای خزر مسیر انتقال انرژی قرار گرفته، بیش از گذر

بر نقش ایران خواهد افزود خصوصاً با انتخاب رؤسای جمهور میانه رو و تغییر در سیاست خارجی می توان از آن به عنوان پنجره فرصت استفاده نمود.

مقدمه

بیش از ۹۰ سال از دوران اولین چاه نفتی در ایران می گذرد. در طی این مدت به خصوص در نیم قرن اخیر نفت به بازیگری تعیین کننده در حیات اقتصاد سیاسی ایران درآمده است. از زمان جنگ دوم جهانی که نفت ارزش استراتژیک پیدا کرده است انرژی جایگاه ویژه ای در میان دیگر عناصر اقتصادی در چهارچوب استراتژی ملی و بین الملل ایران به خود اختصاص داده است - امروزه اکثر اندیشمندان اقتصاد سیاسی اجماع نظر دارند که فرایند توسعه یافتگی سیاسی و اقتصادی و بالطبع امنیت ملی کشورهای صادرکننده نفت تحت تأثیر درآمدهای نفتی و به عبارتی اقتصاد صنعتی این کشورها قرار دارد - متأسفانه باید اذعان نمود که اگر نفت را از عرصه اقتصاد ملی حذف نماییم تمام کان حیات اقتصادی و اجتماعی و حتی سیاسی ما شدیداً تحت الشعاع آن قرار می گیرد - بین نفت و دیپلماسی - اقتصاد - ثروت، قدرت و جنگ پلی استوار قرار است - زیرا نفت یعنی مبارزه و جنگ برای کسب ثروت و قدرت جهانی داستان نفت یعنی تاریخ دنیای معاصر، زیرا نفت است که سیاست های قرن ستم را رقم زده است - درآمدهای نفتی برای رشد و توسعه اقتصادی ایران نند جریان خون در بدن انسان است و با مقوله امنیت ملی پیوند خورده است نفت در کشور ما حدود ۷۰ درصد و با افزودن سهم گاز ۹۰٪ انرژی را تولید ده و حدود ۸۰٪ درآمدهای ارزی و بالغ بر ۴۰٪ عایدات دولت ایران را تشکیل می دهد. تمام تلاش علمی بر این بوده است که نفت نه صرفاً متغیری صادی بلکه به مثابه مؤلفه ای سیاسی و ژئوپلیتیکی در کشور ما مورد بررسی و

۱-۱ بیان مسأله

قبل از بیان مسأله باید بدانیم که ایران در گذشته سرزمینی با موقعیت گذرگاهی (جاده ابریشم وادویه) بوده و نیز این موقعیت گذرگاهی نقش مهمی در تهاجمات خارجی به کشور داشته است. در این دوران اقتصاد سیاسی ایران وابستگی کمی به درآمدهای منابع روی زمین داشته است تا چه رسد به منابع زیرزمینی. اما بلافاصله بعد از قطع موقعیت گذرگاهی ایران (افول موقعیت گذرگاهی با ورود گذرگاه‌های هوایی و دریایی) ناگهان با حفر اولین چاه نفت خاورمیانه در ایران (نفتون مسجد سلیمان) و فروش آن به صورت اندک در سال ۱۹۰۸ و کم کم از سال ۱۹۱۳ به بعد یک جرقه ای در اقتصاد ایران رخ داد و شکل نظام سیاسی ایران را متحول کرده و در واقع ایران را مسیر ژئوپلیتیک منابع انرژی کرده است که ساختار جهانی دارد اما هیچ پیوندی با نظامی سیاسی ما نداشته است. از این به بعد ماهیت اقتصاد به صورت سابق باقی می ماند و تنها شکل آن عوض می شود و اقتصاد ما با اقتصاد جهانی پیوند می خورد و این امر باعث می شود که در ابتدای قرن ۲۱ هم که ما در این عصر زندگی می کنیم هنوز اقتصاد ایران از ثبات لازم برخوردار نباشد. زیرا قیمت نفت ثابت نبوده و این عدم ثبات باعث شده که برنامه ریزی های کشور دچار چالش گردد. به عنوان مثال در برنامه دوم رشد اقتصاد ۵/۱٪ پیش بینی شد که کمتر از ۳/۶٪ تحقق یافت یا تورم ۱۲/۴٪ پیش بینی شده به بالاتر از ۲۶/۴٪ انتقال یافت.^۱ متأسفانه با تمام تلاش های که بعد از انقلاب در جهت کم کردن وابستگی کشور- اقتصاد نفتی صورت گرفته، هنوز انرژی حرف اول را زده و تمام ارکان

۱. حیدری، دکتر غلامحسین- جزوه درس جغرافیای سیاسی ایران- مرکز کارشناسی ارشد میرداماد، نیم سال اول ۸۱-۸۰
۲. طهرانچیان، امیر منصور- تأثیرات صادرات بر رشد اقتصادی ایران- اطلاعات سیاسی اقتصادی، فروردین و اردیبهشت ۸۰ ص ۲۵۸

تصادی سیاسی و حتی امنیتی کشور به نوعی وابسته به قدرت نفتی هستند خصوصاً کشوری مثل ایران که به لحاظ تحریم اقتصادی و عدم سرمایه‌گذاری در زمینه تکنولوژی نفت روزبه‌روز با افت تولید و کاهش قدرت مواجه شده علاوه بر آن میزان مصرف داخلی و قاچاق انرژی روند صعودی یافته و اگر روند ادامه داشته باشد پیش‌بینی می‌شود حداکثر یک دهه تولید نفت تنها مصرف داخلی گشته و چیزی برای فروش نداشته باشیم و عدم فروش نفت با توجه به این حجم جمعیت و نیاز ارزی یعنی فاجعه. اینجانب در پژوهش خود به این نتیجه رسیدم که می‌توان با تغییر در سیاست خارجی بر اساس اهداف واقع بینانه نه آرمان گرایانه و اولویت دادن به منافع ملی و اتخاذ پلماسی قوی و راهبردهای مطلوب در سیاست خارجی و با مهیا کردن ورود سرمایه‌گذاری خارجی همچنین جایگزینی درآمدهای مالیاتی به جای نفت از بستگی کشور به درآمدهای ارزی نفت کاست و زمینه ثبات اقتصادی و بالطبع ت سیاسی - امنیتی و... را برای کشور فراهم کرد.

۱ هدف و اهمیت تحقیق

شناساندن این امر که حدود ۸۰٪ درآمدهای ارزی و ۴۰٪ عایدات دولت از محل درآمدهای نفتی تأمین می‌گردد.

این وابستگی شدید باعث گردیده که ثبات اقتصادی و حتی سیاسی در دریاچه چالش گردد و با مقوله انرژی پیوند بخورد. اگر ما به ریشه‌ها و علل کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ بنگریم، متوجه می‌شویم که حتی مشروعیت سیاسی حاکمان و شکست حکومت‌ها با مقوله انرژی پیوند خورده است و این به ما گوشزد می‌کند که در جهت ثبات اقتصادی، سیاسی و امنیتی باید گرد از وابستگی نفتی کاسته و به درآمدهای با ثبات‌تر روی بیاوریم. منحص است نفتی که می‌بایست صرفاً یک مقوله اقتصادی باشد، چگونه به ابزار و اهرم فشار در آمده و از سیاسی‌ترین موضوعات شناخته شود.

چنانچه کوچکترین تغییر و تحولات انرژی دنیا به جای درج در صفحات اقتصادی در صفحات سیاسی روزنامه ها با تیتیر درشت عنوان می گردد. ایران با داشتن ۸۹/۷ میلیارد بشکه ذخیره نفتی از بزرگترین کشورهای دارنده این نعمت خدادادی و قدرت نفتی می باشد ضمن آنکه بزرگترین حوزه ذخایر اثبات شده و تولید نفت جهان در جنوب ایران (خلیج فارس) و یکی از حوزه بزرگ نفت جهان (حوزه دریای خزر) در شمال ایران قرار دارد. به عبارت دیگر خاورمیانه قلب نفتی جهان ایران مرکز این قلب می باشد. بنابراین با توضیحات فوق و افزودن حداقل ۱۲٪ سهم گاز جهان و موقعیت خاص ژئوپلیتیکی و جغرافیای ایران این کشور می تواند سهم بزرگی تحولات جهانی که در قرن جدید بر محور انرژی نفت می گردد «ژئواکونومی» داشته باشد.

۳-۱ پیشینه تحقیق (ادبیات مربوطه)

انرژی به عنوان موتور تحرک اقتصادی، نظامی و استراتژیک همواره مورد توجه سیاست گذاران و دانشگاهیان بوده و تحقیقات متعددی در این خصوص توسط محقق داخلی و خارجی صورت گرفته است. اما اکثریت آنها یا به صرف اقتصادی به این مقوله نگریسته یا به صرف سیاسی و تاریخی مانند کتاب نفت و امنیت توسط فرانک بارتاپی و یا کتاب نفت و سیاست در خلیج فارس توسط خانم جیل کریستال در سال ۱۹۹۵ توسط دانشگاه کمبریج همچنین کتاب نفت، قدرت و اصول نوشته مصطفی علم. تلاش اینجانب بر این بود با ترکیبی از اقتصاد و سیاست و جغرافیا در واقع خواستم میزان تأثیر ژئوپلیتیک نفت و قدرت نفتی بر روی اقتصاد سیاسی شد ایران از زمان کشف این ماده خام یعنی حدود ۹۰ سال پیش تا کنون، خصوص در دهه های اخیر را مورد بررسی قرار داده و وابستگی و تأثیر بیش از حد این ماده خام بر روی سیاست، اقتصاد، استراتژی نظامی و حتی فرهنگی را گوش کنم و راه گریزی را پیشنهاد کنم.